

Tartu linna Tähtvere puhkemets

Projekt

Koostaja: Toomas Haas

Sisukord

<u>I Ülevaade Tähtvere puhkemetsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest</u>	<u>4</u>
<u>II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel</u>	<u>7</u>
<u>III Metsade majandamise kava Tartu linna Tähtvere puhkemetsas aastatel 2024–2033</u>	<u>8</u>
<u>IV Mõisted</u>	<u>15</u>

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleksid elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamus Eesti metsadest on poollooduslikud ehk inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike omalt poolt lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsakasvatustööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puit raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Eesti tingimustes on kõige tulemuslikum uuendada metsa lageraiega, millega luuakse taimede kasvuks soodsad valgustingimused. Looduslikult on lageraiele sarnaseid tingimusi varem loonud põlengud ja tormid, mida täna aga esineb harvem ja väiksemal pindalal kui sada aastat tagasi.

Püsimeetsamajandust pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Metsa raiudes saame taastuvat ja keskkonnasõbralikku materjali, mida kasutame energia saamiseks, ehituses, mööblitööstuses, paberi tootmiseks ja paljuks muuks. Lisaks luuakse riigimetsas looduses liikumise võimalusi, kaitstakse loodusväärtusi ja kultuuriobjekte ning toetatakse teadusuuringuid.

Selleks, et säilitada Tähtvere puhkemetsa püsimine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus, oleme kokku pannud Tähtvere puhkemetsa majandamise kava aastateks 2024–2033.

I Ülevaade Tähtvere puhkemetsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest

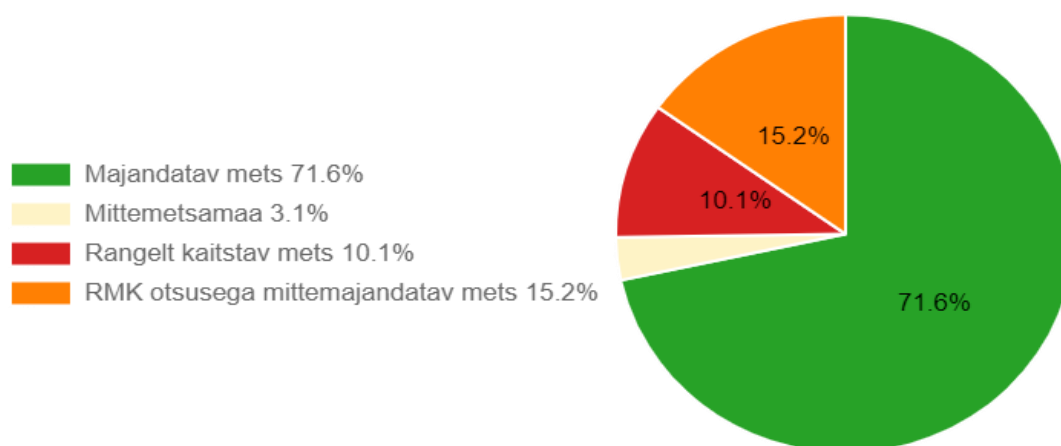
Tähtvere puhkemets hõlmab RMK hallatavat metsamaad 601,8 ha (Tabel 1). Sellest 10.1% asub looduskaitse rangeimas vööndis, kus mitte mingit metsa majandamist ei toimu. 15.3% on metsad, mille RMK on oma otsusega arvanud majandamisest välja. 3.1% asub mittemetsamaal. Sinna me metsamajandustöid ei planeeri.

71.4% on majandatavad metsad, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub arvestades seadustest ja säästva metsamajandamise sertifikaatidest tulenevate piirangutega.

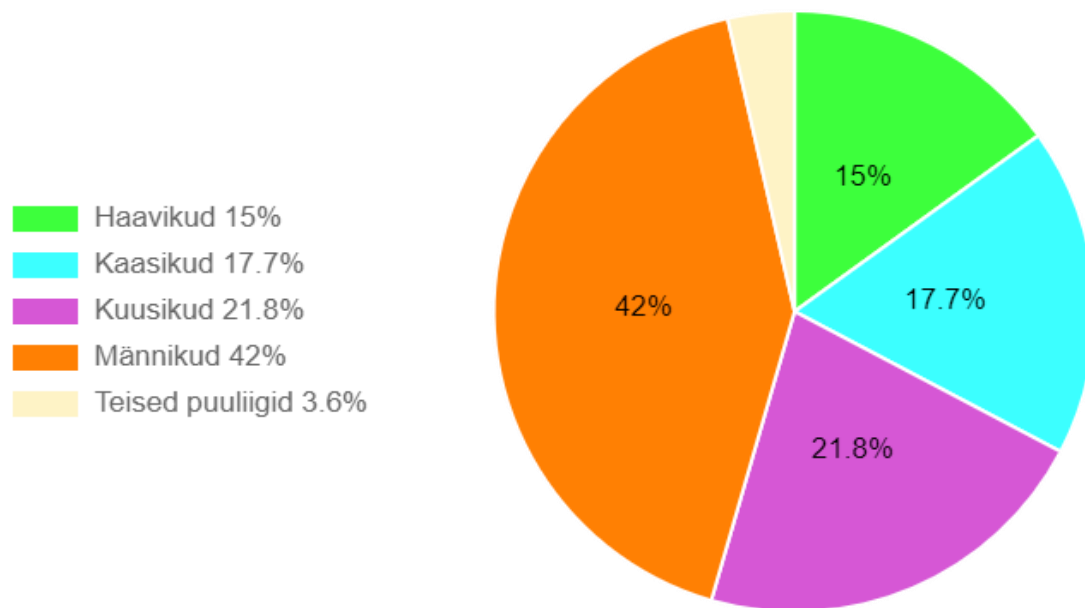
Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine hektarites (ha) majandamiskategooriate järgi Tähtvere puhkemetsas.

Rangelt kaitstav mets	60,5
RMK otsusega mitte majandatav mets	91,4
Mittemetsamaa	18,9
Kokku	170,8
Majandatav mets	431
Kõik kokku	601,8

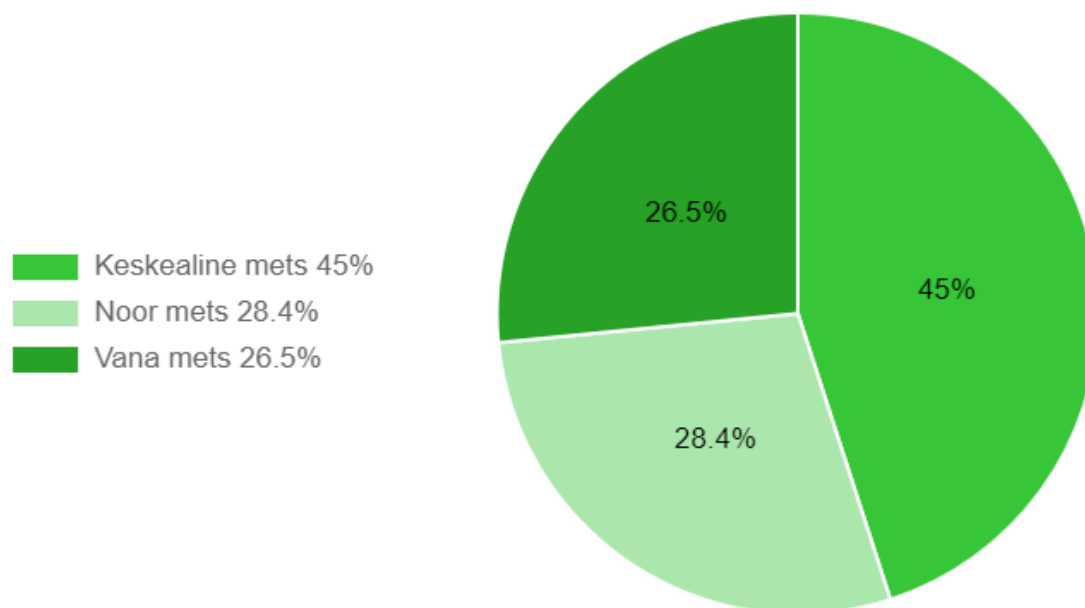
Kavaga hõlmatud metsade pindala on kokku 601,8 ha. Nendest metsadest enamuse moodustavad männikud, järgnevad kuusikud. Ülejäänud puuliigid teised puuliigid, haavikud, kaasikud on esindatud vähesel määral (Joonis 2).

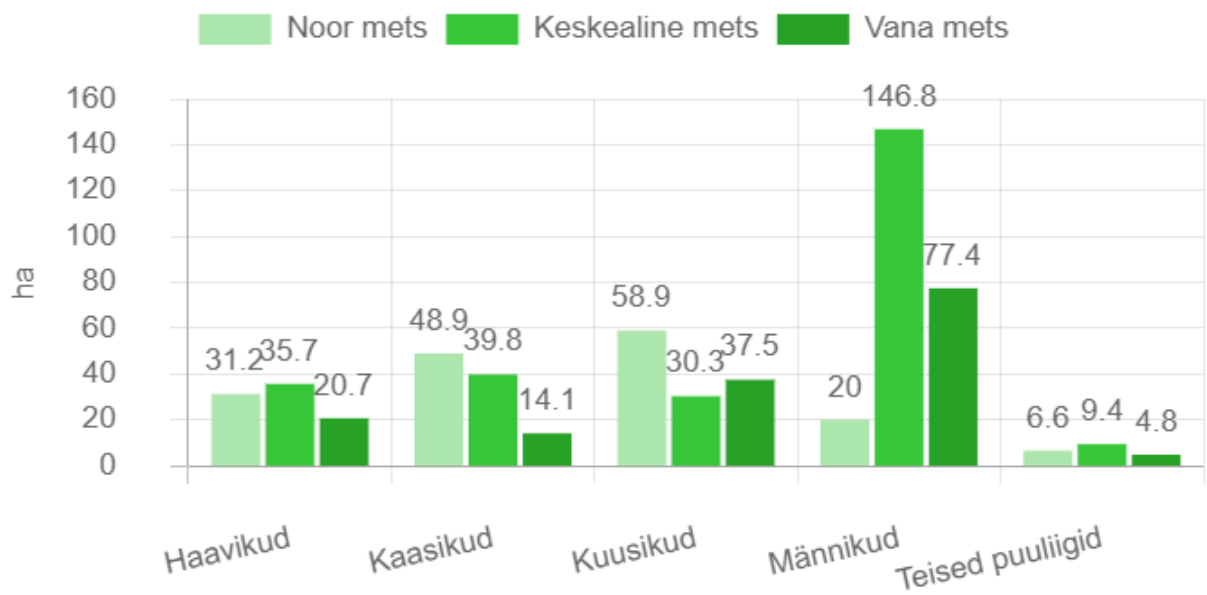
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse (ha).

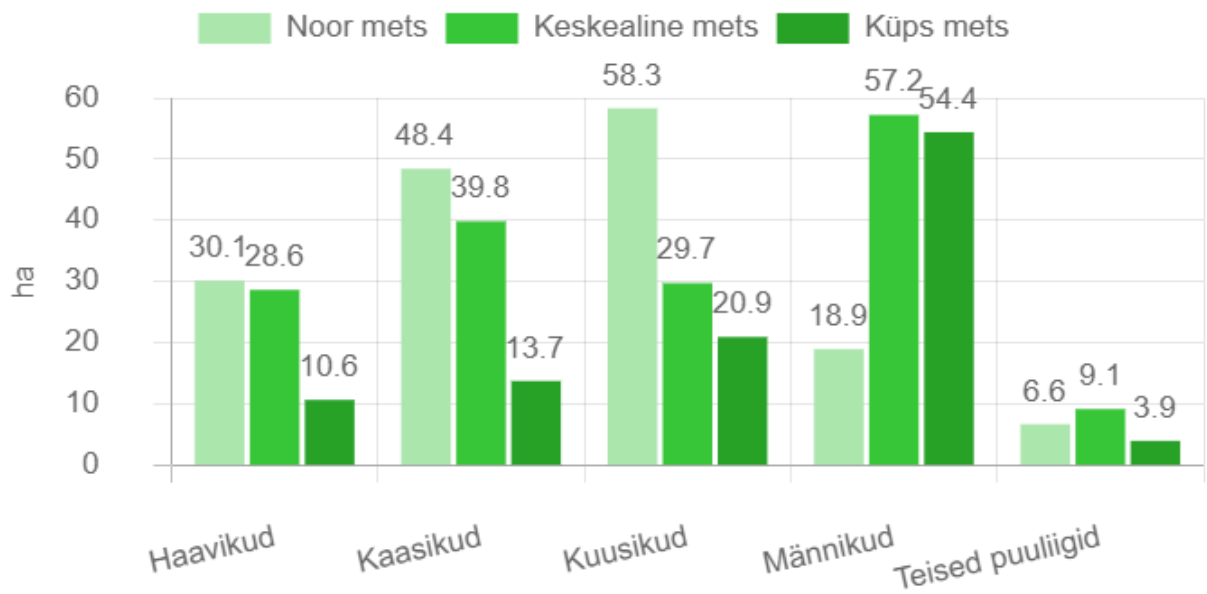
Joonis 2. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%).

Joonis 3. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus protsentides.

Joonis 4. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa

Joonis 5. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist sihiga tagada puistute ühtlasem jagunemine vanusegruppidesse.

- Uus mets pannakse lankidel kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Kõige enne raiutakse metsad, mis on vanemad või mille tervislik seisund on halb.
- Raied planeeritakse selliselt, et raiutaks võimalikult harva.
- Raielangid püütakse sobitada maastikku. Raiete puhul püütakse mitte tükeldada väljakujunenud metsamassiive ning välditakse suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületata väljakujunenud metsaradasid ja teid.
- Lageraie puhul jälgitakse selle kõrval jääva ala olukorda. Uuel langil ei alustata lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jäetakse lageraie langile tavapärasest rohkem säilikipuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades tehakse hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsade majandamise kava Tartu linna Tähtvere puhkemetsas aastatel 2024–2033

Selleks, et võrdsustada puistute vanuselist jaotust ja tagada Tähtvere puhkemetsa püsimine, et alal saaks kasvama raiutud metsaga vähemalt samaväärne mets kohtades, kus see on võimalik, kasutatakse selleks turberaiet. Valdav osa Tähtvere puhkemetsast asub aga viljakatel muldadel, kus metsade uuendamine turbe- ja valikraietega ei taga metsa uuenemist samaväärsena. Turbe- ja valikraiet ei ole võimalik kasutada, sest Tähtvere puhkemetsa metsad ei vasta neile raietele Metsaseaduses seatud eeldustele ja piirangutele. Samuti ei võimalda viljakatel muldadel vana metsa varjus hoogsalt kasvama hakkav sarapuu ja muu lehtpuuvõsa kuusetaimel suureks kasvada. Tähtvere puhkemetsa vanad kuusikud juba hakkavad tasapisi looduslikult asenduma lehtpuudega ja võsastuma. Elujõulise kuusiku tihedusest on Tähtvere puhkemetsa kuusikutes säilinud ca 23% ja lagunemine kestab edasi. Kuusikute uuendamiseks Tähtvere puhkemetsas tuleb seetõttu kasutada maastikku sobitatud ja kohapealseid olusid arvestavat lageraiet.

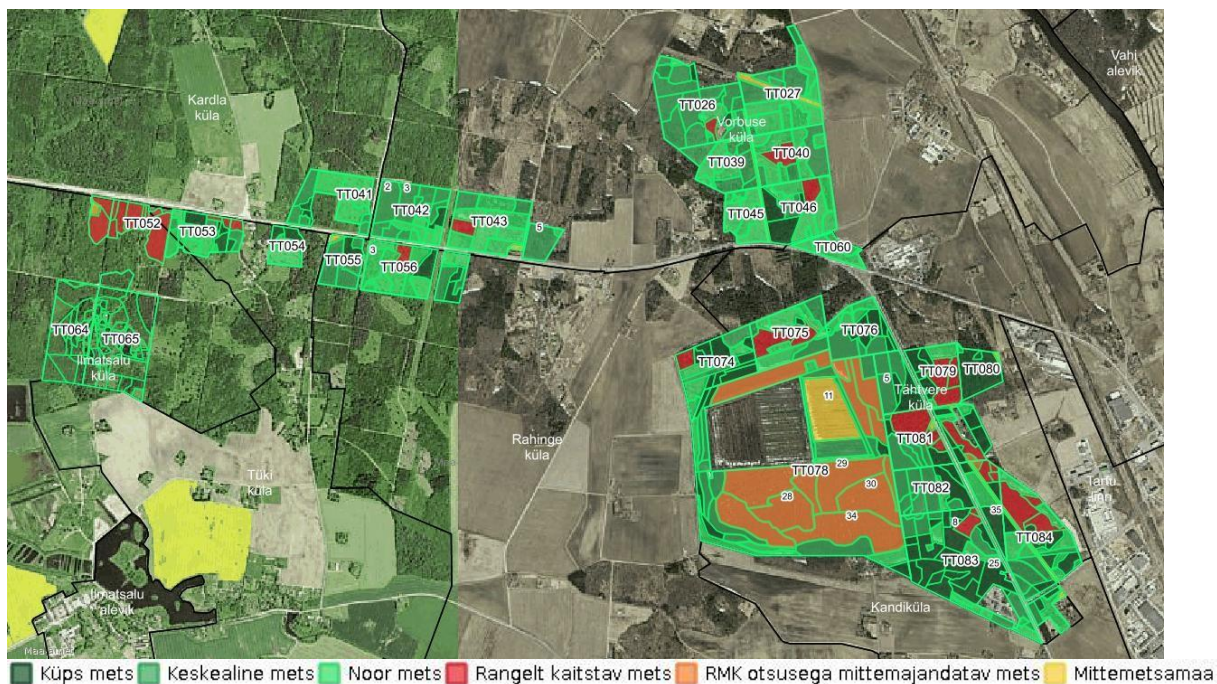
Tähtvere puhkemetsa alale on kavandatud metsakuivendusvõrgu rekonstrueerimine, mille käigus puhastatakse setetest amortiseerunud kuivenduskraavid. Kavandatud metskuivendussüsteemi rekonstrueerimise skeem on toodud eraldiseisva lisana.

Arvestades majanduspiirangutega ja majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Tähtvere puhkemetsa uuendamiseks vaja teha lähema 10 aasta jooksul uuendusraied kokku 23.6 ha (Tabel 2), mis moodustab 23.5% täna raieküpsete metsade pindalast. Keskealiste ja noorte metsade osakaal toodud joonisel 7 (Joonis 7).

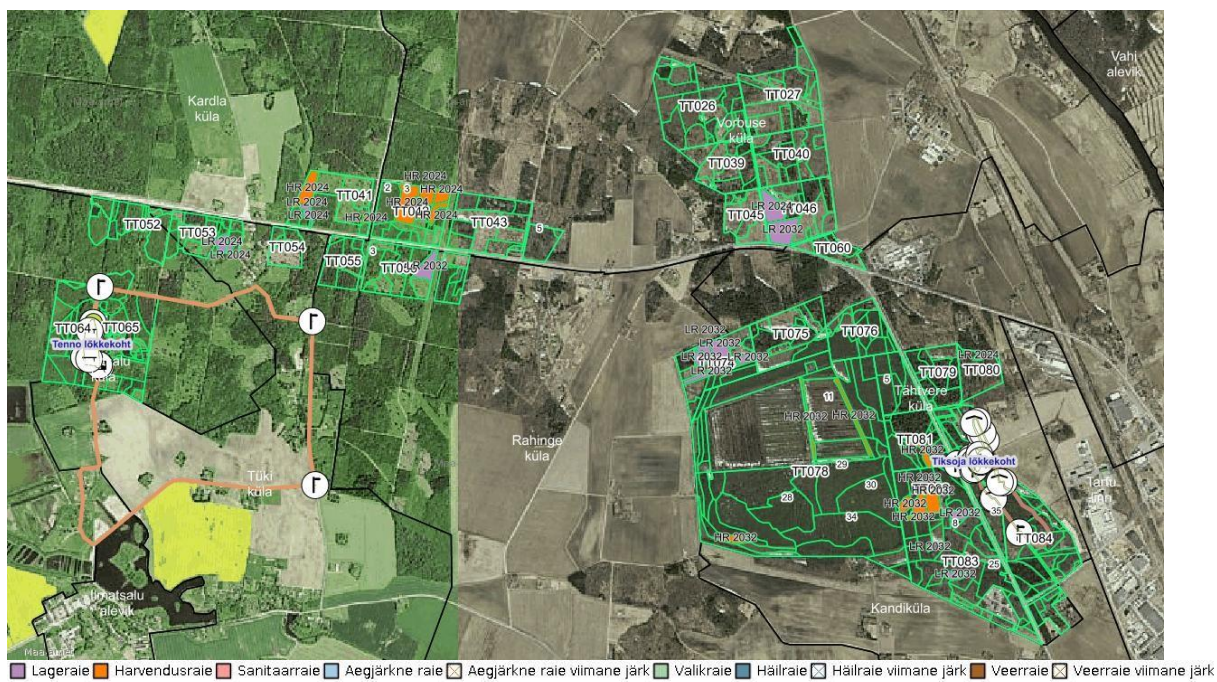
Raied plaanime teha kahes etapis – aastatel 2024 ja 2032 (Tabel 2, Kaart Uuenduraied Tähtvere puhkemetsas aastatel 2024 ja 2032 Tabel 3).

Tabel 2. Raiete pindala hektarites (ha) Tähtvere puhkemetsas 2024-2032.

Aasta	Harvendusraie	Lageraie
2024	9,50	5,10
2032	8,40	12,70
Kokku	17,90	17,80

Kaart 1. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa.

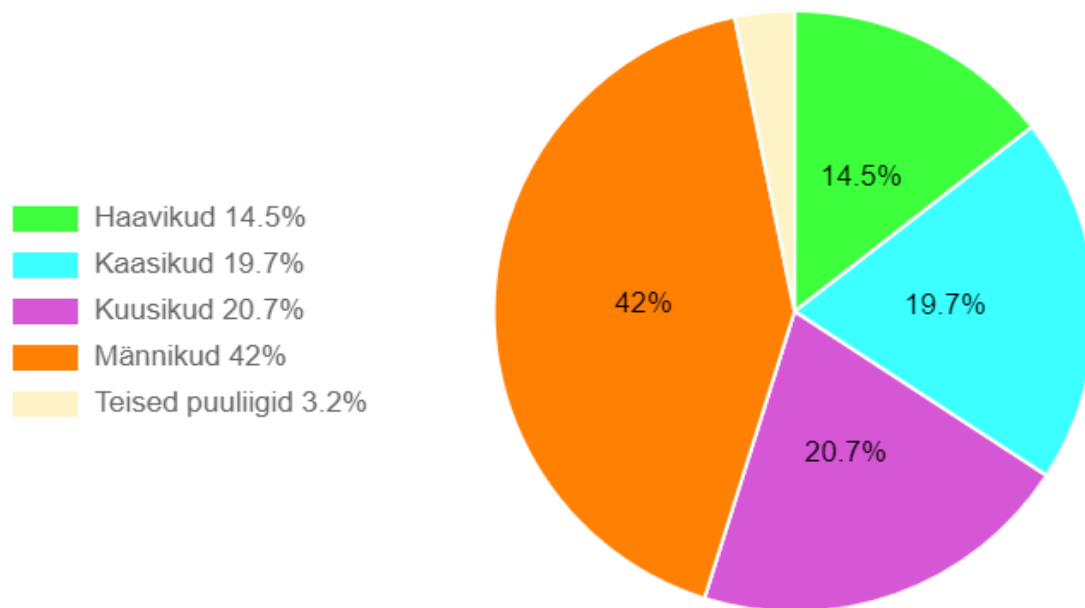

Kaart 2. Alal planeeritud raied plaani kehtivuse perioodil.

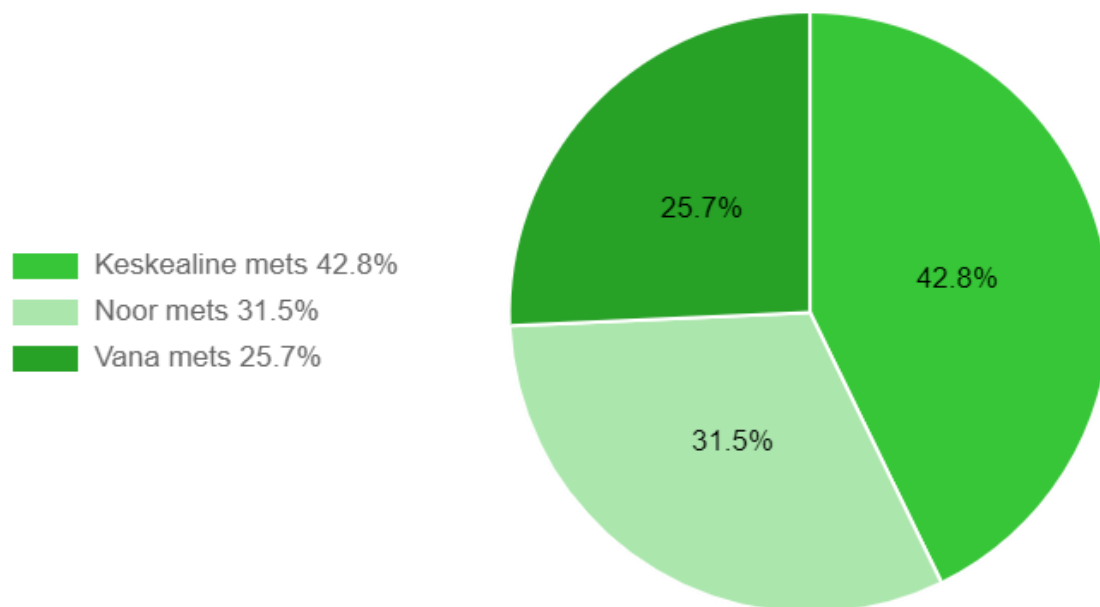
Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga Tähtvere parkmetsa ümbruse riigimetsades.

Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
TT041	1	Kuusikud	Harvendusraie	2024	-	2.1
TT041	8	Kuusikud	Lageraie	2024	Kuusk	0.4
TT041	12	Kuusikud	Harvendusraie	2024	-	0.4
TT041	17	Teised puuliigid	Lageraie	2024	Kuusk	0.5
TT042	3	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	3.5
TT042	4	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	1.6
TT042	6	Kaasikud	Harvendusraie	2024	-	1
TT042	15	Kuusikud	Harvendusraie	2024	-	0.9
TT046	5	Kuusikud	Lageraie	2024	Kask	2.5
TT046	10	Kuusikud	Lageraie	2032	Kask	3.2
TT053	10	Teised puuliigid	Lageraie	2024	Kuusk	1
TT054	3	Teised puuliigid	Lageraie	2024	Kuusk	0.4
TT056	8	Kuusikud	Lageraie	2032	Kask	2
TT074	2	Kuusikud	Lageraie	2032	Kuusk	0.7
TT074	3	Haavikud	Lageraie	2032	Kask	1
TT074	4	Kuusikud	Lageraie	2032	Kask	1.8
TT074	8	Haavikud	Lageraie	2032	Kask	1.4
TT074	9	Kaasikud	Lageraie	2032	Kask	0.8
TT078	23	Männikud	Harvendusraie	2032	-	0.9
TT078	41	Kaasikud	Harvendusraie	2032	-	0.9
TT078	42	Kaasikud	Harvendusraie	2032	-	1.3

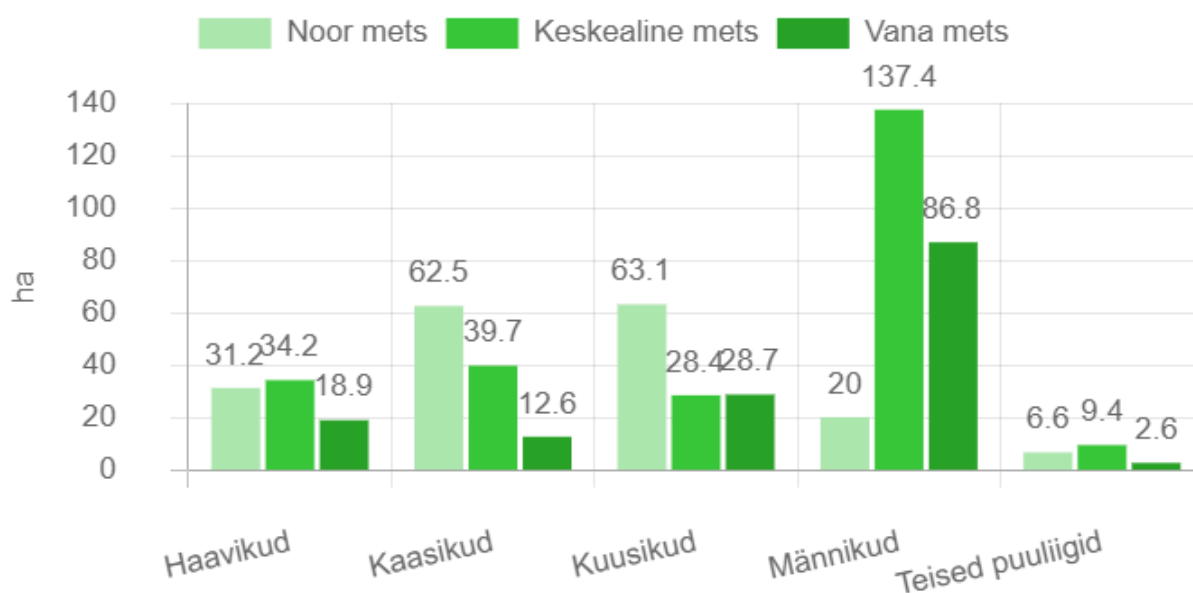
TT080	2	Teised puuliigid	Lageraie	2024	Kuusk	0.3
TT081	23	Männikud	Harvendusraie	2032	-	1
TT082	7	Männikud	Harvendusraie	2032	-	0.9
TT082	8	Kaasikud	Harvendusraie	2032	-	1.4
TT082	9	Männikud	Harvendusraie	2032	-	1.6
TT083	1	Kaasikud	Harvendusraie	2032	-	0.4
TT083	15	Kaasikud	Lageraie	2032	Kask	0.1
TT083	21	Kaasikud	Lageraie	2032	Kask	0.8
TT083	40	Haavikud	Lageraie	2032	Kuusk	0.9

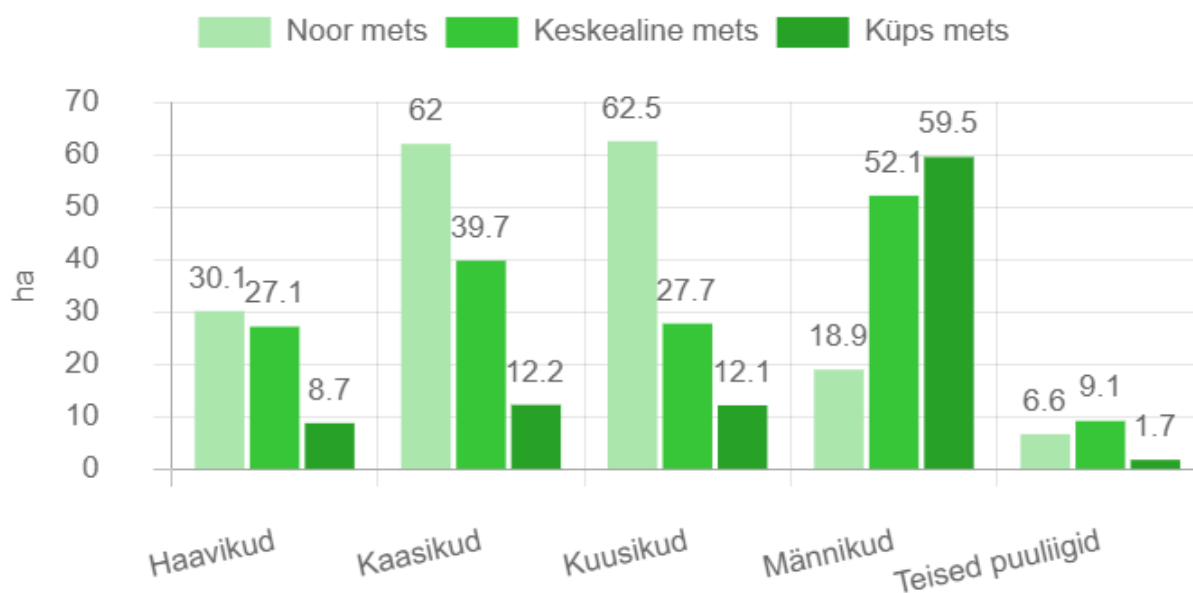
Joonis 6. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%) aastal 2033.

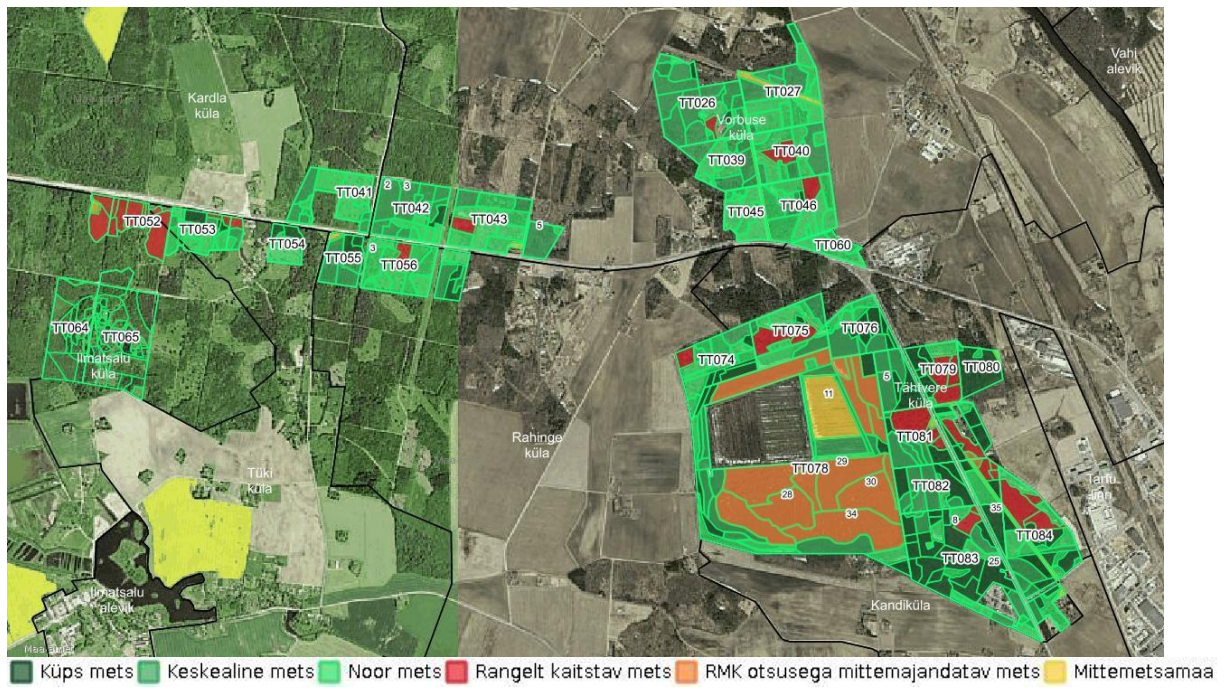
Joonis 7. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus aastal 2033 (%).

Joonis 8. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus aastal 2033 (%).

Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa aastal 2033.

Kaart 3. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa aastal 2033.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puistuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie** korral raiutakse langilt ühe aasta jooksul kõik puud, välja arvatud säilikpuud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude või häiludena pikema aja jooksul.

Valikraiet tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja metsa on võimalik kasvatada ja kasutada püsimeetsana. Mets raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie, harvendusraie ja sanitaarraie.

- Nooremates metsades tehakse **valgustusraiet**, mille käigus raiutakse kõik tulevasse suurde metsa mittesobivad puud ja tehakse kasvuruumi eelistatud peapuuliigile.
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamusepuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.